

Клібанчук А. П.,

аспірант кафедри кримінального права і процесу
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СПОСОБІВ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕТИНУ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ

Анотація. У положеннях наукової статті було проведено аналіз криміналістичної наукової та навчальної літератури, який дозволив розглянути способи вчинення злочину, передбаченого статтею 331 КК України, як складову його механізму та як елемент криміналістичної характеристики. Автором було запропоновано визначення поняття способу незаконного перетину державного кордону України, його особливості та класифікацію за певними критеріями. Матеріал наукової статті розкриває основні напрямки та маршрути, які застосовуються суб'єктами злочину (ст. 331 КК України), що намагаються незаконно перетнути державний кордон. Саме дослідження та систематизація способів незаконного перетину державного кордону України дасть можливість успішно не лише розслідувати і розкривати, а й попереджати злочини (ст. 331 КК України), та дозволить у майбутньому практичним співробітникам правоохоронних органів України вирішувати досить широке коло питань на початковому етапі розслідування, а також робити оперативне прогнозування способів, які будуть використовуватись злочинцями у майбутньому.

Ключові слова: криміналістична характеристика злочину, державний кордон, спосіб вчинення злочину.

Постановка проблеми. Однією з небезпечних тенденцій незаконного перетину державного кордону України є збільшення суспільної небезпеки злочину, передбаченого статтею 331 Кримінального кодексу України (далі КК). Саме зростання суспільної небезпеки у сучасному суспільстві визначається, на наш погляд, наступними обставинами: по-перше, загальним зростанням масштабів і активності політичного екстремізму, по-друге, залученням у цей процес все більш значних верств і груп населення в силу об'єктивних і суб'єктивних факторів; по-третє, збільшенням кількості незаконних перетинів державного кордону з метою вчинення особливо тяжких злочинів, у тому числі актів тероризму; по-четверте, зростанням транснаціональної злочинності. Практична сторона даної проблеми ґрунтується на опитуванні практичних працівників Державної прикордонної служби України, 81% яких вважають, що на сьогодні є доцільною розробка та впровадження в практику їх діяльності методики розслідування незаконного перетину через державний кордон України, яка б враховувала особливості функціонування системи охорони державного кордону та його окремих ділянок, напрями функціонування каналів контрабанди, нелегальної міграції, а також їх маршрути та особливості різновиду.

Метою даної наукової статті є проведення криміналістичного дослідження способів незаконного перетину державного кордону України задля розроблення окремих елементів криміналістичної характеристики злочину, передбаченого ст. 331 КК України.

Дослідженню деяких аспектів способів порушення державного кордону були присвячені окремі наукові праці таких авторів: Л.Ю. Капітанчук, Ю.І. Литвак, А.М. Притула, О.І. Ониська, А.С. Саїнчина, А.З. Сорока та ін. Проте варто зауважити, що проблемні питання криміналістичного дослідження способів незаконного перетину державного кордону України не були предметом наукових досліджень протягом останніх двох десятиліть років.

Виклад основного матеріалу дослідження. В криміналістиці одним з елементів методики розслідування злочину є криміналістична характеристика злочинів, зміст якої включає отриманий в результаті аналізу та узагальнення передового досвіду науково обґрунтований, систематизований опис різноманітних складових і взаємозв'язків між ними, які характерні для підготовки, здійснення і приховування злочинів. Можемо констатувати, що на сьогоднішній день серед учених криміналістів немає єдиної точки зору відносно поняття, змісту і значення криміналістичної характеристики злочинів. З огляду на це вважаємо за доцільне підтримати точку зору тих авторів, які вважають, що криміналістична характеристика – це робочий інструмент розслідування, а не наукова категорія криміналістики, а тому повинна охоплювати лише ті елементи, які мають чітку пошуково-розшукову спрямованість [1, 2]. Складові криміналістичної характеристики у своїй сукупності повинні виражати суть і зміст злочину, відобразити його типові властивості та ознаки, в основі яких має бути вид вчиненого злочину.

Зауважимо, що на думку працівників підрозділів дізнання ДПС України, серед найбільш значущих елементів методики розслідування незаконного переправлення нелегальних мігрантів через державний кордон України виділяється спосіб вчинення злочину, на що вказали 80,6% опитаних, на особу злочинця – 45,1% та слідову картину – 25,8% [3, с. 66].

На наш погляд, саме актуальність дослідження способу скоєння злочину та його особливостей на сучасному етапі значною мірою обумовлюється професіоналізацією злочинної діяльності, яка тривалий час заперечувалася, та її міжнародним характером, зокрема у способах незаконного перетину державного кордону.

На наш погляд, саме до елементів криміналістичної характеристики незаконного перетину державного кордону можна віднести: спосіб вчинення злочину, слідову картину та осіб, що скоюють злочин, та причетних до нього.

Варто зауважити, що у криміналістичній літературі спосіб вчинення злочину визначається як центральний елемент у структурі криміналістичної характеристики злочинів [4; 5, с. 86]. Проте знання уповноваженими суб'єктами типових способів вчинення певних видів злочину дає можливість, на наш погляд, своєчасно виявити злочин, прийняти рішення про початок кримінального провадження та забезпечити якісне розслідування його.

Зауважимо, що вченими-криміналістами, які одними з перших звернулися до з'ясування змісту способу, були О.М. Колесниченко та А.Н. Савченко, проте перше комплексне дослідження цієї категорії здійснив А.М. Кустов. Саме О.М. Колесниченко та А.Н. Савченко вважали, що «спосіб вчинення злочину — це все те, що характеризує дії злочинця при підготовці (підшукуванні місця, предмета посягання, підготовці знарядь і засобів, необхідних для здійснення злочинної мети, та ін.), вчиненні злочину і приховуванні його слідів» [6, с. 60].

На наш погляд, спосіб вчинення злочину – це складна категорія, в якій відображаються його кримінально-правовий, кримінально-процесуальний, судово-психологічний та, безумовно, криміналістичний аспекти.

Ми підтримуємо тих науковців, які зазначають, що для криміналістики головне у способі – не досягнутий результат, а процес досягнення мети, механізм її досягнення. Спосіб вчинення злочинів розглядається в криміналістиці як джерело інформації про закономірності виникнення доказів, які необхідні для розробки засобів і методів розкриття та розслідування злочинів [7, с. 197].

Спосіб вчинення злочину є одним з елементів механізму злочину, саме тому, на наш погляд, його не слід сплутувати з механізмом злочину. Безсумнівно, необхідно розширити і конкретизувати складові способу вчинення злочину, але в нього слід включати (у криміналістичному плані) тільки те, що служить меті встановлення злочинців і розкриття злочинів. Вважаємо, що правильною точкою зору дотримувався Р.С. Белкін, який підкреслював, що спосіб вчинення – це лише одна з ланок механізму злочину, та вважав, що під способом вчинення злочину можна розуміти систему дій з підготовки, вчинення і приховування злочину, які детерміновані умовами зовнішнього середовища і психофізіологічними властивостями особи [7, с. 199]. Спосіб скоєння злочину може бути пов'язаний з вибіркоким використанням відповідних знарядь або засобів, умов місця і часу. Як правило, дії з підготовки, вчинення і приховування злочинів об'єднані загальним злочинним задумом, проте в деяких випадках можна вести мову про самостійний спосіб приховування злочину (якщо приховування не входить до загального задуму) [8, с. 215].

Ми вважаємо, що вивчення способу вчинення злочинів не доцільно лише зводити до аналізу слідчої практики щодо закінчених у провадженні справ. Для аналізу ефективного процесу розслідування необхідно безпосередньо вивчати психологічні особливості особи злочинців, об'єктивну обстановку, в якій вчиняються або можуть вчинятися злочини.

Як зазначає Ю.І. Литвин, знання способів вчинення порушення кордону допомагає виявляти сліди, речові докази та успішно вирішувати завдання з пошуку і викриття злочинців [9, с. 21; 240].

Саме аналіз офіційних статистичних даних Державної прикордонної служби України за 2013 рік свідчить: загалом протягом 11 місяців 2013 року у встановленому порядку через кордон пропущено 92,2 мільйона осіб (найвищий показник за всі роки незалежності України.) і 20,2 мільйона транспортних засобів (2012 р. – 19,54 млн.), затримано 1759 незаконних мігрантів (2012 р. – 2057 осіб), з яких 879 затримано за незаконний перетин державного кордону, не допущено в Україну 6026 потенційних незаконних мігрантів. Крім того, охоронцями рубежу вилучено 1088 одиниць зброї (2012 р. – 772 од.), майже 13 тисяч шт. боєприпасів (2012 р. – 12 тисяч шт.), понад 137 кілограмів наркотичних речовин (2012 р. – майже 193 кг), більше 22 кілограмів психотропів (2012 р. – 21,5 кг), майже 5 кг вибухових речовин (2012 р. – 10 кг), виявлено контрабандних товарів на суму близько 170 мільйонів гривень. Водночас оперативно-розшукові підрозділи в ході виконання завдань за призначенням припинили діяльність 199 (2012 р. – 197) протиправних груп у складі 461 особи. За матеріалами оперативно-розшукової діяльності судами у 2013 році винесено 242 (2012 р. – 199) обвинувальні вироки стосовно 302 (2012 р. – 224) осіб за статтею 331 КК України, з яких 141 (2012 р. – 121) отримали реальні строки ув'язнення [10].

На наш погляд, саме ці дані неупереджено свідчать про те, що позиції криміналістичного аналізу способів вчинення злочинів незаконного перетину державного кордону з метою виявлення злочинців і розкриття злочину, передбаченого ст. 331 КК України, найбільш важливим є повноструктурний аналіз змісту способу, тим більше на теперішній час, коли кримінальну «погоду» визначають організована і професійна злочинність, для яких підготовка до вчинення злочинів є елементом їх життєді-

яльності, а приховання злочинної діяльності є системою забезпечення цієї життєдіяльності. Саме за цих умов вважати, що спосіб вчинення злочину – це час, місце, засоби і спосіб дій з досягнення злочинної мети, є, на наш погляд, неправильно і недостатньо. Раніше, як правило, спосіб вчинення злочину пов'язували з особливостями дій окремої особи або певної групи. На сьогоднішній день, коли свою злочинну діяльність ведуть злочинні угруповання, за єдиним планом і задумом можуть одночасно діяти декілька груп цієї організації, скоюючи аналогічні злочини. При цьому можна виявляти як ознаки щодо задуму єдиного керівництва, так і такі, що обумовлені своєрідністю «кримінального почерку» кожної окремої групи виконавців. Саме тому необхідно забезпечити теоретичну розробку того, як в цих випадках знаходити схожість (спільність) «почерку» цієї злочинної організації при відмінності «деталей». Погоджуємося із Р.С. Белкіним, який вважав, що конкретний спосіб вчинення злочину – це відображення особливостей його «творця», що й обумовлює використання способу для виявлення та обліку виконавців [7, с. 199].

Враховуючи особливості злочинної діяльності, яка пов'язана з незаконним перетином державного кордону, вважаємо, що спосіб незаконного перетину державного кордону визначається як взаємообумовлена сукупність дій осіб, діяльність яких у цілому спрямована на перетинання державного кордону України поза пунктами пропуску через державний кордон України без відповідних документів, та дозволу.

Проведений аналіз способів злочинної діяльності, пов'язаної з незаконним перетином державного кордону, свідчить про те, що суб'єкти злочину, передбаченого статтею 331 КК України, постійно вживають заходи щодо вдосконалення існуючих способів та розробки принципово нових із метою мінімізації ефективності діяльності правоохоронних органів.

Вивчення способів, які використовувались при незаконному перетині державного кордону за їх типовими ознаками, дає підстави виділити певні хронологічні рамки їх застосування.

Зокрема протягом кінця дев'яностих початку двохтисячних років лише близько 5% незаконно перетинали державний кордон України через східну ділянку шляхом підроблених документів або з ухиленням від прикордонного контролю шляхом укріття в автомобільних або залізничних транспортних засобах. Переправлення поза пунктами пропуску через сухопутну ділянку державного кордону на канал інфільтрації в Україну в 72% випадків здійснювалося з використанням транспортних засобів. При цьому по суміжній території до державного кордону України суб'єкти злочину, передбаченого статтею 331 КК України, незаконно переміщалися на транспортних засобах, далі порушували незаконно перетинаючи поза пунктами пропуску державний кордон України у 23% випадків пішки, а після подолання державного кордону по території України продовжували рухатися із використанням:

по-перше, тих самих транспортних засобів, якими було доставлено суб'єктів вчинення злочину, передбаченого ст. 331 КК України, до державного кордону України, а транспортні засоби перетинали державний кордон через пункти пропуску на законних підставах, а потім – зустрічали суб'єктів злочину на території України;

по-друге, транспортними засобами осіб, які сприяють проведенню суб'єктів злочину поза пунктами пропуску через державний кордон України, так званих «переправників», які забезпечували переміщення суб'єктів злочину лише на території України;

по-третє, транспортних засобів осіб, які не причетні до функціонування каналу перетину державного кордону поза пунктами пропуску через державний кордон України, які використовувалися суб'єктами злочину «втемну».

Аналіз порушень державного кордону середини двохтисячних років свідчить про розширення географії каналів незаконного перетину державного кордону України із збереженням нелегальної складової так званої «легальної інфільтрації» в Україну та розширенням легальної, що зменшує ризик викриття каналу лише при незаконному перетині державного кордону в країні ЄС на західній ділянці державного кордону України.

При так званій «легальній інфільтрації» за підробленими документами суб'єктами злочину, передбаченого ст. 331 КК України, використовувалися маршрути: авіаційний: Пакистан – Дубаї (ОАЕ) – Київ (Бориспіль), Пакистан – Дубаї – Стамбул – Київ (Бориспіль), Москва (Шереметьєво) – Київ (Бориспіль), Дубаї – Одеса, Москва – Дніпропетровськ, Стамбул – Сімферополь;

Залізничний: Москва – Київ, Харків, через пункти прикордонного контролю «Конотоп» і «Харків – пасажирський»;

авіаційно-залізничний: літаками до м. Київ (Бориспіль), а далі – потягом сполученням «Київ – Ужгород».

Так, наприклад, повертаючись із Румунії, українець подав для перевірки доручення на право керування автомобілем «Рено». Однак працівники пункту пропуску з'ясували, що воно підроблене. Наразі щодо автомобіля 2002 року випуску словацької реєстрації проводяться перевірені заходи. Загалом у 2014 році під час незаконного переміщення через державний кордон вилучено 600 автомобілів, 16% з яких вилучили на кордоні з Румунією [11].

Ще один приклад вартий уваги. Так, напередодні вихідних, 7–8 вересня 2013 року, в аеропорту «Одеса» співробітники Державної прикордонної служби України затримали 6 громадян Республіки Молдова, які мали підроблені українські паспорти. Прикордонники Білгород–Дністровського загону завчасно отримали інформацію, що затримані під час перетину кордону можуть використовувати підроблені документи. Організувавши взаємодію зі співробітниками Одеського прикордонного загону та працівниками митниці, громадян Молдови виявили під час оформлення авіарейсу «Одеса–Анталія». У ході спільного огляду в молдаван знайшли 6 підроблених закордонних паспортів України. За результатами поглибленої перевірки документів з'ясували, що в них замінені фотокартки власників та установчі дані на інформаційній сторінці. За фактом виявлення 6 підроблених документів повідомлено відповідні правоохоронні органи [12].

На наш погляд, саме зазначені вище приклади щодо дій суб'єктів злочину, передбаченого ст. 331 КК України, при вибутті з України співробітникам державної прикордонної служби України необхідно враховувати таке:

1. Переміщення суб'єктів безпосередньо через державний кордон здійснюється самостійно з вказівкою їм напрямку руху та орієнтирів, яких вони повинні досягти після перетинання державного кордону України. Як правило, на суміжній території, в попередньо обумовленому місці їх зустрічає черговий провідник.

2. Переміщення суб'єктів злочину через лінію державного кордону до обумовленого місця здійснюється в пішому порядку в супроводі так званого «провідника».

3. Використання ділянок державного кордону, де автомобільні дороги на суміжній з Україною стороні знаходяться на невеликій відстані від лінії державного кордону, що надає можливість значно зменшити час перебування суб'єктів злочину в місці порушення кордону.

4. Переправлення суб'єктів злочину – громадян Південно-Східної Азії відразу ж після їх доставки транспортними засобами в КПП, в місця, де автошляхи знаходяться в безпосередній близькості до державного кордону України.

Узагальнення способів незаконного перетину державного кордону України дає підстави для їх класифікації в залежності від таких чинників:

1) вид транспортних засобів, які використовуються при переміщенні суб'єктів злочину (залізничний, легковий або вантажний автотранспорт, гужовий, морський, авіаційний) та інших засобів, які полегшують перетинання державного кордону;

2) технічне забезпечення порушення державного кордону – перехід в пішому порядку, перепливання;

3) кількість суб'єктів злочину – порушників державного кордону: одиночні; групові (до 5 чол.; 5–10 чол.; 10–20; понад 20 осіб);

4) правова підстава переміщення територією України:

– нелегальне прибуття – нелегальне вибуття (поза пунктами пропуску; через пункти пропуску за підробленими або недійсними документами; через пункти пропуску з укривтням в конструктивних особливостях (тайниках) транспортних засобів, і серед вантажу, із використанням інших способів ухилення від прикордонного контролю;

– легальне прибуття в Україну – нелегальне вибуття – передбачає прибуття в Україну на законних підставах, проте мета поїздки не співпадає з метою, вказаною у візі (найчастіше її використовують студенти, члени релігійних організацій, в т.ч. заборонених, трудові мігранти і переселенці;

– нелегальне прибуття – легальне вибуття – передбачає прибуття з метою звернення до компетентних органів з клопотанням про надання статусу біженця, який дозволяє легалізуватися на території України, використовуючи зв'язки серед національних діаспор (афганської, в'єтнамської, китайської, курдської тощо);

5) маршрут та час перебування на території України:

– транзит через територію України із використанням її території як транзитної:

– повітряно-залізничний транзитний – для громадян Південно-Східної Азії, Близького і Середнього Сходу (Китай, В'єтнам, Корея, Індія, Шрі-Ланка, Афганістан); зокрема з країни проживання – повітряним шляхом до РФ, іноді до Білорусі, далі залізничним транспортом до України (Київ, Львів, Ужгород, Одеса) та через Польщу, Словаччину, Угорщину до країни призначення;

– повітряно-залізнично-пішохідний транзитний – для громадян Іраку, Ірану, Туреччини, Ємену, Йорданії, Лівану, Сирії, Сомалі, Анголи, Заїру; зокрема з країни-проживання – до держав Закавказзя – потім повітряним або залізничним шляхом в Україну чи – до РФ, звідки у супроводі провідників в Україну і далі – до країни призначення;

– повітряно-пішохідно-залізничний транзитний – переважна більшість громадян Лівану прибуває в Україну повітряним шляхом і далі залізницею або пішки прямує до західного кордону [91, с. 16; 96];

– транзит без осідання:

– швидкий транзит – з країн походження або з сусідніх країн легальне прибуття до РФ під прикриттям туризму, на навчання, в службових або приватних справах; зокрема авіарейсами до Москви (коротке перебування), залізничним або автомобільним транспортом до кордону з Україною (термін від 3 до 4 дів);

– тривалий транзит – мігрантів нелегально переміщують поетапно, використовуючи автомобільний, залізничний, морський транспорт з країн походження – країн Середньої Азії (Туреччини) до РФ, зокрема до м. Москва або інших міст (термін від 15 до 30 дів);

– транзит з осіданням:

– короткостроковий або довгостроковий;

– в земляцтвах або поза земляцтвами.

Як висновок усього викладеного вище зазначимо, що аналіз чинників впливу на злочинну діяльність у межах статті 331 КК України, дає нам підстави визначити певні тенденції майбутніх змін у способах незаконного перетинання державного кордону України.

Так, при переправленні суб'єктів злочину безпосередньо через територію України буде застосовуватися:

- використання сучасних засобів навігації;
- «безконтактне» керівництво переправленням суб'єктів злочину з боку так званих «організаторів» (переправників);
- переправлення суб'єктів злочину без наявності будь-яких офіційних документів;
- надання суб'єктами злочину неправдивих свідчень про себе, обставини переправлення, що суттєво ускладнюватиме їх подальшу ідентифікацію;
- розширення практики застосування так званих «переправниками» засобів маскування з метою унеможливлення їх ідентифікації суб'єктів злочину за ознаками зовнішності, встановлення маршруту переміщення та транспортних засобів, місць проживання та перетинання державного кордону;
- переправлення суб'єктів злочину по каналах у декілька окремих етапів;
- активізація завдяки безвізовому режиму між Україною та суміжними державами СНД, легального в'їзду в Україну суб'єктів злочину з метою подальшого нелегального перебування чи виїзду;
- поширення корупційних зв'язків із представниками владних структур, установ та організацій, забезпечення їх стійкості з метою створення умов безперервності функціонування каналів незаконного перетину та уникнення від відповідальності причетних до злочинної діяльності осіб.

Таким чином, дослідження способів незаконного перетину державного кордону України сприяє успішному розслідуванню цього виду злочинів, особливо – вирішенню значного кола питань на початковому етапі розслідування, встановлення їх відображення в слідовій картині, а також прогнозування способів, що їх використовуватимуть злочинці в майбутньому.

Література:

1. Бахин В.П. Криминалистическая характеристика преступлений: теоретическая концепция или практический инструмент расследования? / В.П. Бахин, И.В. Бахина, В.А. Сыч : сб. науч. пр. – Хмельницький, 1999. – Ч. II, № 9. – С. 251–259.
2. Зарубей В. Криміналістична характеристика злочинів: поняття, зміст, значення для розслідування / В. Зарубей // Право України. – 2007. – № 9. – С. 86–89.
3. Капітанчук Л.Ю. Особливості розслідування нелегальної міграції. – автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. – Національна академія внутрішніх справ. – Київ, 2011. – 19 с.
4. Танасевич В.Г. О криминалистической характеристике преступлений [Текст] / В.Г. Танасевич, В.А. Образцов // Вопросы борьбы с преступностью. – Вып. 25. – М., 1976. – С. 94–104.
5. Драпкин Л.Я. Структура и функции первоначальных следственных действий в методике расследования преступлений [Текст] / Л.Я. Драпкин // Методика расследования преступлений (общие положения): материалы науч.-практ. конф.; г. Одесса, ноябрь 1976 г. – М.: [Б.и.], 1976. – С. 86–89.
6. Колесниченко А.Н. К вопросу о понятии способа совершения преступления в криминалистике [Текст] / А.Н. Колесниченко, А.С. Савченко // Вопросы криминалистики и судебной экспертизы: материалы научной конференции. – Душанбе, 1962. – Сб. 2. – С. 59–63.
7. Бахин В.П. Криминалістика. Проблеми і мненія (1962–2002) / В.П. Бахин. – К., 2002. – 268 с.
8. Белкин Р.С. Криминалистическая энциклопедия: [справ. пособ.] / Белкин Р.С. – 2-е изд., доп. – М.: Мегатрон–XXI, 2000. – 334 с.

9. Литвин Ю.И. Осмотр места происшествия при нарушении государственной границы Украины: дис. ... кандидата юрид. наук: 20.02.03. / Литвин Ю.И. – Хмельницький, 1998. – 180 с.
10. Резюме ефективності – 2013. Прикордонник України. № 48, 27 грудня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dpsu.gov.ua/upload/file/gazeta/archive2013/pu_48_2013.pdf.
11. На кордоні з Румунією на Закарпатті затримали чоловіка із підробленими документами на авто [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakarpattya.net.ua/News/135192-Na-kordoni-z-Rumunii-ua-Zakarpatti-zatrymaly-cholovika-iz-pidroblenymi-dokumentamy-na-avto>.
12. В аеропорту Одеси затримали 6 молдован з підробленими українськими паспортами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dpsu.gov.ua/ua/about/news/news_1933.htm.

Клибанчук А. П. Криминалистическое исследование способов незаконного пересечения государственной границы Украины

Аннотация. В положениях научной статьи был проведен анализ криминалистической научной и учебной литературы, который позволил рассмотреть способы совершения преступления, предусмотренного статьей 331 УК Украины, как составляющую его механизма, и как элемент криминалистической характеристики. Автором было предложено определение понятия способа незаконного пересечения государственной границы Украины, его особенности и классификацию по определенным критериям. Материал научной статьи раскрывает основные направления и маршруты, которые применяются субъектами преступления (ст. 331 УК Украины), которые пытаются незаконно пересечь государственную границу. Именно исследование и систематизация способов незаконного пересечения государственной границы Украины даст возможность успешно не только расследовать и раскрывать, а и предупреждать преступления (ст. 331 УК), и позволит в будущем практическим сотрудникам правоохранительных органов Украины решать достаточно широкий круг вопросов на начальном этапе расследования, а также делать оперативное прогнозирование способов, которые будут использоваться преступниками в будущем.

Ключевые слова: криминалистическая характеристика преступления, государственная граница, способ совершения преступления.

Klibachuk A. Forensic investigation methods of illegal crossing of the state border of Ukraine

Summary. In terms of scientific article was analysis of forensic scientific and educational literature, which has enabled us to consider ways of crime provided by article 331 of criminal code of Ukraine as a component of its mechanism and as an element of criminalistic characteristics. The author proposed a definition of how illegal crossing of the state border of Ukraine, its characteristics and classification according to certain criteria. The material of a scientific article is devoted to main directions and routes used by subjects of crime (article 331 of the criminal code of Ukraine), who attempt to illegally cross state border. It is study and systematization of methods of illegal crossing of state border of Ukraine will give the opportunity to successfully how to investigate and disclose, and to prevent crime (article 331 of the criminal code), and will in future practical law enforcement bodies of Ukraine to solve a wide range of issues at the initial stage of the investigation, and make operational forecasting methods that will be used by criminals in the future.

Key words: forensic characterization of crime, state border, way crime was committed.